

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Építészmérnöki Kar

Építőművészeti Doktori Iskola
Képzési program

EHBĐT által elfogadva _20240926

Tartalomjegyzék

1. A működés alapja
2. A képzés célja, elsajátítandó szakmai kompetenciák
 - 2.1. Tudás
 - 2.2. Képesség
 - 2.3. Attitűd
 - 2.4. Autonómia és felelősség
3. A képzés alapelemei
 - 3.1. Egyéni kutatás
 - 3.2. Tematikus tananyag
 - 3.3. Közösségi platform
 - 3.4. Portfólió előrehaladás és publikáció
 - 3.5. Irányított oktatás
4. A képzés rendje
 - 4.1. Képzési és kutatási szakasz
 - 4.2. Komplex vizsga
 - 4.3. Kutatási és disszertációs szakasz
5. Mintatanterv
6. Angol nyelvű képzés

Mellékletek

A Képzési Program mellékletei ÉDI-K jelzéssel a doktori iskola honlapján a dokumentumtárban található

ÉDI_K01 Tantárgy leírások

ÉDI_K02 A publikáció és a portfólió előrehaladásának pontozása

ÉDI_K03 Egyéni munkaterv útmutató képzési és kutatási szakaszhoz

ÉDI_K04 Egyéni munkaterv útmutató kutatási és disszertációs szakaszhoz

ÉDI_K05 Kérelem komplex vizsgálóhoz

1. A működés alapja

Az Építőművészeti Doktori Iskola (továbbiakban: ÉDI) a BME keretén belül, építőművészet tudományágban működik, kiadott oklevele a DLA (Doctor of Liberal Arts) tudományos fokozatot igazolja.

Működésének alapdokumentuma a 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról, valamint az erre épülő további jogszabályok, különösen a doktori iskolákról, a doktori eljárás rendjéről és a habilitációról szóló 387/2012. (XII.19.)

Kormányrendelet. Fontos irányelveket rögzít az ESG 2015 (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area1), valamint a MAB határozatok köre.

A működés kereteit közvetlenül a BME szabályzataira épülő ÉDI szabályzatok jelentik:

BME Doktori és Habilitációs szabályzat (BME DHSZ)

BME Tanulmányi és vizsgaszabályzat (BME TVSZ)

ÉDI Képzési program

ÉDI Működési szabályzat

ÉDI Minőségbiztosítási terv

BME Etikai kódex

Az alábbiakban BME DHSZ és TVSZ előírásait általában nem megismételve az ÉDI sajátos tudományági követelményeit tartalmazó szabályzatát ismertetjük, a Képzési program ezekkel együtt érvényes!

2. A képzés célja, elsajátítandó szakmai kompetenciák

Az Építőművészeti Doktori Iskola a Magyar Képesítési Keretrendszer 8. szint, a művészeti képzési területen folyó képzésekkel kapcsolatos követelményei alapján az alábbi fő tanulási eredmények elérését tűzi ki célul:

_ a képzésekről kilépő hallgatók aktív részesei legyenek az építőművészetet művelők körének

_ társadalmi és környezeti érzékenységgel találják meg témáikat

_ a változásokat észlelik, azokat alakítják; kérdésfelvetéseiket és válaszaikat az egyéni látásmód, felelősség és kritikai szemlélet jellemezze

_ a kifejezés szabadsága mellett legyenek elkötelezettek szakmájuk értékei és normái iránt

2.1. Tudás

A DLA fokozatot szerzett építész

_ mélyreható ismeretekkel rendelkezik az építőművészethez kapcsolódó valamennyi releváns kutatási módszerről és technikáról

- _ megkülönbözteti az értékes és az irreleváns tudományos és művészeti kutatást, az elméleti és gyakorlati területeken egyaránt
- _ elmélyült ismeretei vannak az építőművészet összefüggéseiről, elméleteiről és az ezeket felépítő fogalmi rendszerekről, terminológiáról
- _ elmélyült ismeretekkel rendelkezik saját kutatási területével összefüggő más művészeti ágak és szakterületek érintkező területeiről
- _ szerteágazó ismeretekkel rendelkezik a művészeti és kutatási tevékenységéhez kapcsolódó nemzeti és nemzetközi kontextusról, amelyben munkája megjelenik
- _ magas szintű ismeretekkel rendelkezik a társadalmi felelősségvállalás összefüggéseiről és az alkotói magatartás etikai vonatkozásairól

2.2. Képesség

A DLA fokozatot szerzett építész

- _ képes önállóan megtervezni, megvalósítani kutatását, alkalmazza az építőművészet kutatási módszereit és technikáit, szakmai fórumokon, illetve oktatói tevékenység során képes közzétenni és interpretálni elért kutatási eredményeit
- _ képes az építőművészet területén kutatási problémák felismerésére, azonosítására, megfogalmazására és új összefüggések feltárására
- _ képes fejleszteni az építőművészet elméleteit, technikáit, eszközeit
- _ képes saját alkotói/kutatói területének magasan specializált információit érthető módon megosztani a különböző célcsoportokkal
- _ képes elméleti és gyakorlati kutatásának analizisére és a tapasztalatok saját építőművészeti tevékenységébe történő integrálására
- _ az építőművészetet képes magas szinten képviselni a hazai és nemzetközi szakmai közösségekben és a társadalmi közéletben
- _ az építőművészetrel és azon belül saját építőművészeti tevékenységével kapcsolatosan képes a stratégiai gondolkodásra

2.3. Attitűd

A DLA fokozatot szerzett építész

- _ innovatív módon áll hozzá az alkotói és kutatási technikákhoz
- _ nyitott új művészeti meglátások és összefüggések kialakítására
- _ tudatosan törekszik az alkotótevékenységét elmélyítő és kitágító művészeti és tudományos kontextusok feltárására
- _ elkötelezett alkotói munkájának, tudásának és alkotói/kutatói eredményeinek átadására az építészképzésben
- _ igénye van arra, hogy együttműködő kapcsolatokat építsen ki és tartson fenn a hazai és nemzetközi kreatív közösségek tagjaival
- _ tevékenysége során felismeri az alkotói és társadalmi lét etikai vonatkozásait és azokat tekintetbe véve cselekszik

2.4. Autonómia és felelősség

A DLA fokozatot szerzett építész

- _ teljes körű alkotói autonómiával végzi építőművészeti tevékenységét, felismeri saját kiaknázatlan szakmai potenciálját
- _ készen áll építőművészeti projektek kezdeményezésére és teljes szakmai felelősséggel járul hozzá a saját vagy más művészeti ágak, tudományterületek képviselőivel való közös alkotásokhoz
- _ nyitottan és felelősségteljesen reagál az építőművészetrel kapcsolatos, szakmai közegben és szélesebb társadalmi környezetben megfogalmazódó véleményekre, kezdeményezésekre
- _ képviseli az építőművészetet az ismeretterjesztés különböző fórumain
- _ elkötelezett a közéletben való aktív részvételre és tudatában van annak, hogy véleményalkotásával együtt véleményformáló is
- _ tisztában van az építőművész szerepéből eredő társadalmi felelősséggel és aktív módon vesz részt a művészeti és társadalmi problémák nyilvános megvitatásában

3. A képzés alapelemei

A képzés az alábbi tevékenységi területekből áll:

- _ egyéni kutatás (a képzési és kutatási szakaszban integráltan a kutatásmódszertan tárgyrésszel támogatva)
- _ tematikus tananyag
- _ közösségi platform
- _ portfólió előrehaladás és publikáció
- _ irányított oktatás

A képzés teljes időszaka alatt meghatározott arányban 240 kreditet kell megszerezni, ezen belül a kutatási és

disszertációs szakaszban négy aktív félév alatt legalább 120 kreditet¹.

Az ÉDI tevékenységének középpontjában az építőművészeti területen végzett kutatás, az ennek keretében született eredmények publikációja és a zömmel az ÉDI-től függetlenül végzett, de ott a képzés során a minőségbiztosítás érdekében folyamatosan bemutatott és értékelt építészeti alkotómunka monitorozása és ösztönzése együttesen áll. Ez a működés két legfontosabb, egyenrangú eleme.

3.1. Egyéni kutatás

tárgy neve	kontakt tanóra	kredit értéke	értékelés módja	értékelő
Építőművészeti kutatás és módszertana	doktori szerdák, egyéni konzultáció, tanszéki beszámoló, félévzáró konferencia	12	félévközi jegy	doktori iskola vezető, a kutatómódszertan tárgy rész tárgyfelelőse, és témavezető
Építőművészeti kutatás (disszertációírás)	félévzáró konferencia, tanszéki beszámoló	16, ill. 17	félévközi jegy	témavezető és opponens

Az egyéni kutatás előrehaladásáért a témavezető felel, ahhoz a képzési és kutatási szakaszban – integrált módon – kutatómódszertani tantárgyrész keretében támogatást ad az ÉDI.

Az ÉDI-ben preferáltan az alábbi kritériumoknak megfelelő kutatásnak van helye:

- építészet-, építőművészet fókuszú, azaz alkotói attitűdöt, megközelítést mutat és hasznosulást ígér
- a témavezető, a tanszék(i stúdió/műhely) és a doktorandusz érdeklődésének közös metszetében helyezkedik el
- releváns, lehetőleg nemzetközi vonatkozású, beágyazottságú
- lehetőleg valamilyen módon integrálja a doktorandusz alkotói tevékenységének elemeit a kutatásba

A kutatómódszertan „tárgyrész” célja, hogy a hallgatók áttekintést kapjanak a tudomány egészén belül az építészetnek, mint tudományosan is determinált alkotófolyamatnak helyéről, céljáról, fogalmi rendszeréről, kutatási módszereiről. A tárgy elvi és módszertani segítséget nyújt az egyéni kutatási témák kidolgozásához, valamint a doktoranduszok elméleti kutatómunkájuk teljes folyamata során gyakorlati segítséggel támogatja az egyéni kutatással integrált kurzus résztvevőit.

3.2. Tematikus tananyag

A tematikus tananyag célja a doktoranduszok elméleti tájékozódásának elősegítése. A tantárgyak körét a DIT évente felülvizsgálhatja. A tematikus tantárgyak a képzési és kutatási szakasz minden szemeszterében 1-1 tárgyban jelennek meg, azaz e szakaszban minden doktorandusznak 4 különböző tárgyat kell elvégeznie. A tárgyak 2 éven belül nem ismétlődnek. Az alábbi tárgyak mellett a Doktori Iskola Tanácsának előzetes jóváhagyásával bármely más tárgy is beemelhető e körbe és meghirdethető a képzési és kutatási szakaszban:

Kultúra és építészet. A tárgy célja az építészet kultúrában betöltött helyének, szerepének feltárása, a hallgatók érdeklődési spektrumának kiterjesztése, a kulturális jelenségek tágasabb összefüggéseinek érzékeltetése, a nagyobb távlatokban való gondolkodásmód fejlesztése, azért, hogy mindezek gazdagíthassák és termékenyíthessék az építészeti alkotómunkát.

Építészet és kommunikáció. A tárgy célja és módszere is kettős: elméleti tudásokkal és gyakorlatokkal, egyéni és csoportos tapasztalásokkal kívánja támogatni azt a szemléletet, hogy a közlés jellegű alkotói szemlélet helyett az építészetről, mint kommunikációs folyamatról érdemes gondolkodni.

Környezetpszichológia. A tárgy célja, hogy a posztgraduális hallgatók számára a szemléletformálás igényével áttekintést nyújtson az épített-, a természeti- és a virtuális környezet pszichológiájának klasszikus és modern megközelítéseiről, módszereiről és a gyakorlatban is alkalmazható kutatási eredményeiről.

Modern magyar építészet. A tárgy a modern magyar építészet bemutatása mellett annak kritikai értékelését, elveinek újraolvasását, meghatározó alkotóinak módszertanát vizsgálja.

1 TVSZ 186.§(1)5.

tárgy neve	kontakt tanóra	kredit értéke	értékelés módja	értékelő
Tematikus tárgy 1.	2	4	félévközi jegy	tárgyfelelős
Tematikus tárgy 2.	2	4	félévközi jegy	tárgyfelelős
Tematikus tárgy 3.	2	4	félévközi jegy	tárgyfelelős
Tematikus tárgy 4.	2	4	félévközi jegy	tárgyfelelős

Felvehető a BME vagy más egyetem MSc-képzésének tárgyai, vagy bármely doktori iskola meghirdetett tantárgyai közül azok, amelyek a kutatási témában való sikeres előrelépést segítik. A felvenni kívánt külső választható tárgyakat a munkatervekben előre meg kell nevezni és a DIT-tel jóvá kell hagyatni. Jóváhagyás és kreditazonosság esetén az ÉDI által meghirdetett tematikus tárgyak a választott külsős tárgyakkal helyettesíthetők és elismerendők. Minimum 2 tárgyat azonban az ÉDI által meghirdetett tematikus tárgyak közül el kell végezni az első 4 szemeszterben.

3.3. Közösségi platform

A doktori képzés mind a 8 szemeszterén végigvonul a Doktori műhely tárgy, amelynek egyedüli hivatása az ÉDI hagyományosan közösségi jellegének elősegítése. E tárgyban új kutatási vagy alkotási eredmény nem születik. Teljesítése olyan programoknak az ÉDI közössége számára történő megvalósításával történhet, mint pl. a hazai vagy nemzetközi nyílt előadások, vitafórumok, kiskonferenciák, hazai vagy nemzetközi tanulmányutak, stb. megszervezése.

tárgy neve	kontakt tanóra	kredit értéke	értékelés módja	értékelő
Doktori műhely	2	4	aláírás ²	az ÉDI vezetője

3.4. Portfólió előrehaladás és publikáció

tárgy neve	kontakt tanóra	kredit értéke	értékelés módja	értékelő
Portfólió előrehaladás 1.-4.	-	6	aláírás	tárgyfelelős, ÉDI vezető, témavezető
Publikáció 1.-8.	-	3	félévközi jegy	tárgyfelelős, témavezető

Az Építőművészeti Doktori Iskolában a DHSZ³ által megkövetelt minimális követelmény egy minősített, megvalósult építészeti alkotás. Mestermunka csak publikált alkotás lehet, ez alól kivételes esetben (pl. titkosított munka) felmentést - kérelem esetén - csak a HBDT adhat.

A Képzési program ezen túlmenően határoz meg követelményeket az alkotás, a tudományos standardoknak megfelelő írásos publikáció (tanulmány, esszé) tárgykörében, referált vagy az MTMT rendszerben figyelembe vehető orgánium keretei között.

A jellemzően az ÉDI keretein kívül végzett alkotómunka, és az ÉDI keretein belül végzett kutatómunka eredményei, előrehaladásának „indikátorai” kerülnek kreditértékkel történő elszámolásra e tárgyak keretében. A teljesítményhez tartozó kredit-értékeket az "ÉDI_K02 A publikáció és a portfólió előrehaladásának pontozása" melléklet tartalmazza.

- **ÉPÍTŐMŰVÉSZETI ALKOTÓMUNKA.** A doktori cselekmény és védés alapját képező portfólió megfelelő előrehaladását minden tavaszi szemeszter végén kiállítás keretében mutatják be a doktoranduszok és értékeli az ÉDI vezetője ill. a tárgyfelelős. Ennek során a tanévben végzett alkotói eredmények mutathatók be és ismertethetők el. Az ÉDI alkalmanként kiírhat belső, zártkörű tervpályázatot is doktoranduszai és témavezetői számára. Ez esetben a pályázati részvétel a Portfólió előrehaladás tárgyban elszámolható teljesítmény.
- **ÉPÍTŐMŰVÉSZETI KUTATÓMUNKA.** A szintén a doktori cselekmény és védés alapját jelentő disszertáció sikerességéhez nélkülözhetetlen publikációk elismerése számára minden félévben felvehető, összesen 8 publikációs tárgy áll rendelkezésre, amelyek tetszőleges ritmusban teljesíthetők, de a képzési és kutatási szakasz lezárásához és a disszertációs szakasz lezárásához is 12-12 kreditre van szükség.

3.5. Irányított oktatás⁴

Az irányított oktatás az építőművészet területén kiemelt jelentőséggel bír. Az építészet közösségi jellege széleskörű

² TVSZ 177.§ (3)

³ DHSZ 17.§ (5)

⁴ 30 kredit értékben kötelező teljesíteni, az ezt meghaladó oktatási tevékenységre a BME TVSZ 179.§ vonatkozik

együttműködési képességet feltételez, melynek egyik gyakorlóterepe a graduális képzésben oktatóként való részvétel. Egyrészt a gyakorlatban teszteli a képzésben megtanultakat, másrészt felkészíti a leendő oktatókat hivatásuk gyakorlására. A doktorandusz előadói és kommunikációs képességeit egy kijelölt oktató irányítása alatt, előre kidolgozott és jól dokumentált oktatási anyag alapján, jellemzően tervezési konzultációk keretében fejleszti.

tárgy neve	kontakt tanóra	kredit értéke	értékelés	értékelő
Irányított oktatás 1-8.	tanszéki beosztás	4-3	aláírás	tanszékvezető

4. A képzés rendje

A doktori képzés a művészeti terület sajátosságaihoz és a doktorandusz igényeihez igazodó egyéni, részben csoportos felkészítés keretében folyó tevékenység. A képzés négy félév hosszúságú képzési és kutatási szakaszból, valamint az ezt követő négy félév hosszúságú kutatási és disszertációs szakaszból áll. A két szakasz közötti átjárás feltétele a komplex vizsga sikeres teljesítése.⁵

A képzés egyéni munkaterv alapján történik⁶. Az első két aktív évben (képzési és kutatási szakasz) a témavezetővel egyeztetett éves (két szemeszternyi) munkatervet – az építőművészeti terület kutatási sajátosságai miatt – a hallgatónak az őszi félév második hetének végéig kell benyújtania.⁷ A kutatási és disszertációs szakaszban a komplex vizsga részeként kétéves munkaterv készítése szükséges. A munkatervet folyamatos aktualizálása a doktorandusz és a témavezető közös felelőssége.

4.1. Képzési és kutatási szakasz

A képzés első két éve a tanulás, felkészülés időszaka.

A képzési és kutatási szakaszban a munka egyszerre egyéni és csoportos jellegű.

Egyéni feladatot jelent a saját téma kutatása, ami azonban a témavezetőn keresztül kötődik egy tágabb tématerülethez, tanszéki közösséghez.⁸ A csoportos feladatot a Doktori műhely tárgy keretében végzett feladatok jelentik.

4.2. Komplex vizsga

A negyedik szemesztert követően a hallgatónak komplex vizsgát kell teljesítenie, amely méri, értékeli a tanulmányi, kutatási előmenetelt és amelynek sikeressége a második szakaszba való továbblépés feltétele. A komplex vizsga a képzési folyamat fontos mérföldköve, folyamatát és részletes követelményeit a Működési Szabályzat 3.3. pontja (egyéni felkészülőkre vonatkozóan 4.1. és 4.2. pontja) tartalmazza.

4.3. Kutatási és disszertációs szakasz

A képzés második szakaszára jelentkezve (a komplex vizsgára való jelentkezés mellékletében dokumentált módon) a hallgatók a témavezetővel egyeztetett személyes kutatási témát választanak. Ez lehet teljesen önálló új téma, de lehet – sőt célszerű – a megelőző kutatások folytatása is. A személyes kutatási téma a fokozatszerzésre való felkészülés első lépcsője, ez a kutatás lesz a védéshez kapcsolódó értekezés alapja. Ezért előnyös, de nem kötelező, hogy ez a téma valamilyen módon kapcsolódjon a leendő mestermunkához, vagy a személyes alkotói módszerekhez. A téma kutatását és a disszertáció előkészítését a hallgatók az Egyéni kutatás tantárgy keretében témavezetőjük irányítása mellett végzik, a tantárgyleírásban megfogalmazottak szerint.

A BME annak a doktorandusznak, aki a doktori képzésben az előírt krediteket megszerezte, végbizonyítványt (abszolutórium) állít ki. Az Építőművészeti Doktori Iskola hallgatói az abszolutórium elnyerésétől számított egy éven belül nyújthatják be doktori disszertációjukat és portfóliójukat, benne a megjelölt mestermunkájukkal. Ennek részletes követelményeit, továbbá a doktori eljárás folyamatának szabályait a Működési Szabályzat tartalmazza.

5 TVSZ 174.§

6 TVSZ 177.§(1)

7 TVSZ 177.§

8 Az Építőművészeti Specializáció az osztatlan és MSc-képzésben

5. Mintatanterv

	képzési és kutatási szakasz				kutatási és disszertációs szakasz				kredit
	1. félév	2. félév	3. félév	4. félév	5. félév	6. félév	7. félév	8. félév	
Építőművészeti kutatás és módszertana	12								12
Építőművészeti kutatás és módszertana		12							12
Építőművészeti kutatás és módszertana			12						12
Építőművészeti kutatás és módszertana				12					12
Építőművészeti kutatás (disszertációírási)					16	16	17	17	66
Tematikus tárgy_1	4								4
Tematikus tárgy_2		4							4
Tematikus tárgy_3			4						4
Tematikus tárgy_4				4					4
Doktori műhely	4	4	4	4	4	4	4	4	32
Portfólió előrehaladás (az ÉPÍTŐMŰVÉSZETI ALKOTÁS „indikátorai”)		6		6		6		6	24
Publikáció (az ÉPÍTŐMŰVÉSZETI KUTATÁS „indikátorai”)	3	3	3	3	3	3	3	3	24
oktatás	4	4	4	4	4	4	3	3	32
kredit	27	33	27	33	27	33	27	33	240

„Doktori szerdák” általános időbeosztása

dátum	Építőművészeti kutatás és módszertana / 13.00-16.00 / csak az 1.-4. szemeszterben, hetente	Tematikus tárgy 1. / 16.00-19.00 / csak az 1.-4. szemeszterben, kéthetente	Doktori műhely / 16.00-19.00 / az 1.-8. szemeszterben, kéthetente
1. hét			
2. hét			
3. hét			
4. hét			
5. hét			
6. hét			
7. hét			
8. hét	-	-	
9. hét			
10. hét			
11. hét			
12. hét			
13. hét			
14. hét			
	tematikus konferencia, az 1.-8. szemeszterben a féléves előrehaladás bemutatására		

6. Angol nyelvű képzés

Az ÉDI kötelességének tekinti az építőművészet mint tudományág magyar nyelven való művelését, ezen belül a magyar szakmai nyelv fenntartását és fejlesztését. Ugyanakkor kiemelt céljának tekinti azt is, hogy erősítse nemzetközi kapcsolatait és beemelje az angol szakmai nyelvet az építőművészetről való gondolkodásba. Ennek egyik eszköze a nyelvi követelmények egyértelmű megfogalmazása, lehetősége pedig az angol nyelvű képzés folyamatos fenntartása.

Az ÉDI a Képzési program valamennyi elemét – megfelelő számú jelentkező esetén – angol nyelven is elérhetővé teszi, egyéb esetben a DIT eseti döntése alapján egyéni tanrendet állapíthat meg. Amennyiben a kellő számú jelentkező miatt angol nyelven is meghirdeti az ÉDI a képzést, abban az esetben a két nyelven folyó képzés ugyanazon logika mentén halad. Cél a lehető legteljesebb integráció, a két csoport (magyar és angol) minél szorosabb együttműködése és az átjárhatóság.

Záró rendelkezés

Jelen dokumentumot az Építőművészeti Doktori Iskola 2024. augusztus 27-i ülésén tárgyalta és fogadta el. Ezért feltételeken a 2024/25-ös tanévben bevezetésre kerül oly módon, hogy az EHBTD általi elfogadásig a beiratkozott hallgatók választhatnak, hogy a módosítások szerinti, vagy az eredeti képzési terv szerint kezdik meg tanulmányaikat.

Jelen dokumentumot a BME EHBTD 2024.09.26-án megtárgyalta és jóváhagyta.

Szabó Levente DLA
a BME Építőművészeti Doktori Iskola vezetője